

EDITORIAL

L'error de Galileu, i del valencianisme

El **proces a Galileu**, tradicionalment presentat com un simple enfrontament entre la ciència i la religió, es en realitat molt més complex. Anem a exposar el següent l'estudi que d'ell fa **Rafael A. Martínez**, en un article titulat *Ciència, filosofia y teología en el proceso a Galileo* que aparegue en el número de juliol de 2009 de la revista *Investigación y Ciencia*. Les cites entre cometes que posarem a continuació procedeixen totes (traduïdes al valencià) de dit article.

Des de l'antiguetat clàssica el model astronòmic acceptat era **geocèntric**, en ell la Terra es troba en el centre de l'univers i el Sol, els planetes i les estrelles giren al seu voltant. Este model estava integrat en el pensament aristotèlic, que a lo llarg dels segles fon practicamente considerat com indiscutible; encara mes quan **Tomas d'Aquino** conjuntà la filosofia natural aristotèlica en el pensament cristià.

En 1543 **Copèrnic** plantejà un model astronòmic **heliocèntric**, en el Sol en el centre i la Terra orbitant al seu voltant. Este model trenca en el sistema establert, pero no fon rebuït pels astrònoms perque simplificava els calculs astronòmics, per eixe motiu era ensenyat i utilitzat, pero nomes com un **artifici matemàtic**, sense acceptar que fora una descripció real del món. En esta actitud no nomes pesaven motius religiosos sino també la dificultat d'acceptar un canvi tan radical en la **visió del món**. Açò no suponia un conflicte, ya que el fet de que un determinat model fora matemàticament més senzill no tenia perque implicar que fora una descripció fidel de la realitat.

En 1609 -enguany fa 400 anys- **Galileu** construí un **telescopi** en el que observà el cel. Descobrí els satèl·lits de Júpiter, les muntanyes de la Lluna i unes altres contundents proves que recolzaven la realitat del sistema copèrnic. Quan publicà estos descobriments, en 1610, immediatament "sorgiren veus que acusaven el sistema heliocèntric de ser incompatible en la Sagrada Escritura"

La resposta de Galileu fon que, si bé "Naturalea i Escritura procedixen de Deu, per lo que no se pot donar cap contradicció, [...] l'Escritura usa freqüentment un llenguatge figurat [...], per lo que es possible errar a l'interpretar-la. Per això devem atendre en primer lloc a lo que la naturalea presenta de modo inexorable."

Esta argumentació proporcionà als seus adversaris una nova arma: "no nomes volia modificar la visió tradicional del cosmos, sino que també pretenia donar lliçons de teologia."

"Galileu desijava un debat obert, [...] guiat per lo que hui denominariem método científic [...]. Pero un nou sistema del món era vist com a competència de filòsofs i teòlegs, experts en la filosofia natural d'Aristòteles", per lo qual toca-

va que "els astrònoms s'ocuparen nomes de 'hipòtesis matemàtiques', i no pretengueren extraure conclusions en el camp natural."

"La diversa comprensió de lo que significava conèixer la naturalea fea casi impossible el diàleg."

En 1612 prohibiren a Galileu defensar el copèrnicisme. En 1633 fon **condenat** per incomplir esta prohibició al publicar el *Dialec sobre els dos màxims sistemes del món* (1632). "Resulta sorprenent l'escassa paper que les qüestions de tipus científic tingueren en el proces."

"L'actitud del Papa Urbà VIII a lo llarg del seu pontificat fa pensar que en la defensa del sistema copèrnic veia un perill molt major [que el canvi del geocèntricisme a l'heliocèntricisme]: el desafiament a l'autoritat de la teologia."

Sorpren que, en el segle XXI, aci en **València** s'estiga produint un proces similar. Si l'**error de Galileu** fon esperar aconseguir un debat obert, guiat pels arguments científics, l'error del valencianisme no ha segut diferent. Des del principi del **conflicte lingüístic** el valencianisme s'ha afanyat en proporcionar estudis rigorosos per a defensar la seua postura -l'últim intent es el llibre que resenyavem en el *Rogle* anterior: *Fonaments científics de la Llengua Valenciana*, de Miquel Àngel Lledó- pero el catalanisme ha negat sempre la possibilitat de qualsevol debat. També aci l'excusa es la mateixa: apelar al **principi d'autoritat**, no de les Escritures o d'Aristòteles, sino de la "infalible" universitat, que ha establert de forma "inqüestionable" el **dogma** de la catalanitat del valencià. I del mateix modo que Galileu volia donar preeminència a l'observació de la realitat, també el valencianisme vol atendre a la realitat constatable de la **llengua viva**, mentre el catalanisme es tanca en estudis històrics, subjectes sempre, en el millor dels casos a errors d'interpretació, en el pitjor, a interpretacions deliberadament tendencioses.

L'impossibilitat del diàleg també es deguda a la diversa **concepció** de lo que es una llengua. Per al valencianisme la llengua es una manifestació del poble que la parla, un **fet cultural i social**. Per al catalanisme, la llengua no es mes que un conjunt de paraules i normes gramaticals que se poden alterar a desig de qui mana, sense tindre en compte la voluntat dels parlants. Manté una visió clàssica de la societat: una elit dirigent mana i el poble mansament obedi. La llengua, i el poble mateix, ha de ser lo que l'elit ordene, seguint els seus particulars interessos de classe. El **perill del valencianisme** es major que el de recuperar una llengua a on ells volen un dialecte, es el de desafiar a l'autoritat establida, desafiar eixa concepció antidemocràtica de la societat.

LA CITA

Totes les teories son llegendàries i ninguna te importància. Lo que importa es lo que se fa en elles.

Jorge Luis Borges

SUMARI

- 1
- EDITORIAL: **L'ERROR DE GALILEU, I DEL VALENCIANISME**
- 2
- LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- FENT MEMORIA: **JUAN OLIVERT I PATERNA: PRIMMER VOL EN ESPANYA**
- 3
- FRUITES, VERDURES I HORTALICES (XXXIII): **PARLEM DE L'ALBOCAT (I)**
- PATRIMONI VALENCIÀ: **ESPAIS DE LLUM (i IV): LA CONCATEDRAL DE CASTELLO (i II)**
- CRIDA: **I APLEC VALENCIANISTE**
- 4
- PASSATEMPS
- RONDALLA: **ELS DOS AMICS I L'ORSO**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra col·lectiva, l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, pero no de divisió, entre nosatres.

AVIS

Nos hem enterat que hi ha persones que lligen estes fulles i després no fan fotocopies per a repartir entre els amics.

Que no es pensen que se n'aniran de buit si arribem a trobar-los: els donarem alguns exemplars mes per a que puguen repartir-los. ¡Pobrets! ¡Qué roïna es la crisi!

ACTIVITATS CULTURALS SETEMBRE DE 2009

Trobarà més informació dirigit-se a les respectives associacions:

Cardona Vives

C/ En mig, 23-9º-27ª. 12001 Castello
Tel. i Fax: 964 20 04 68
www.cardonavives.com

IEV (Institut d'Estudis Valencians)
info@inev.org

PJV (Plataforma Jovenil Valencianista)
www.pjvalencianista.org

Rogle: Vore quadro a banda en esta pagina.

12 Setembre (dissabte)

I APLEC VALENCIANISTE al Tossal del Rei (Fredes)

Vore informació més detallada en pagina 3.

+Info: **Cardona Vives, Rogle**

29 i 30 Set, 1 i 2 Oct. 19:00 h. Salo Sorolla de l'Ateneu Mercantil de Valencia. Pça. de l'Ajuntament, 18. Valencia C.

CICLE DE CONFERENCIES: "La Exposición de 1909. Visiones y prosperidad"

+Info: **Ateneu Mercantil de Valencia.**
Telefon: 963525984

• Relació de les conferencies:

29 Set (dmt): **Federico Martínez Roda:** "La Valencia de 1909 y el Ateneo Mercantil".

30 Set (dmc): **Tomás Trenor y Puig:** "Tomás Trenor y los hombres de la Exposición".

1 Oct (djs): **Vicente Gomar Escrivá:** "La Exposición de 1909 y Alfonso XIII".

2 Oct (dvs): **José Luis Medina García:** "Imágenes e inventos de la Esposición"

I CURS DE LLENGUA VALENCIANA

A partir del **14** d'octubre i cada dimecres, de 19 a 20:30 h. s'impartirà un curs de llengua valenciana (Nivell Elemental) en normativa d'El Puig.

Les classes es desenvoluparan en **La Llar**, seu de ARV i la PJV, en **Alfàfar**.

El curs conta en el suport acadèmic de l'Institut d'Estudis Valencians.

+Info: **IEV, PJV, Rogle.**

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusió ad esta publicació es la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **col·laborador** (12 € a l'any), i t'enviarem a casa tots els números que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportació econòmica, també te quedariem molt agraïts. El nostre número de conte, en **Ruralcaixa**, es:

3082 1222 81 4622492421

CONTACTA EN NOSATRES

Apartat de Correu 527
46002 Valencia ciutat
Telefon: 617 030 370

rogle@rogleconstantillombart.com

Rogle en Internet

Tots els exemplars editats fins ara estan, en pdf, en:
www.rogleconstantillombart.com,
www.cardonavives.com, www.enkara.org
i **www.pjvalencianista.org**

FENT MEMORIA

Juan Olivert i Paterna: primer vol en Espanya

J.P.B.

El primer vol a motor de l'Historia, protagonitzat pels germans **Wright** el 17 de desembre de 1903, havia despertat un extraordinari interès cap a l'aviació arreu del món. Els aficionats seguien en expectació les notícies que de cada nou prototip i cada nou avanç donava la premsa del moment, i eren molt els apassionats que s'aventuraven a fabricar els seus propis aparells. Pocs aconseguiren l'èxit; entre ells, **Juan Olivert Serra**, un jove de 22 anys, de **Cullera**, que goja de l'honor d'haver seguit el **primer en aconseguir volar en Espanya en un aparell a motor**.

Juan Olivert era membre de la **Secció d'Aeronàutica del Circul de Belles Arts de Valencia**, una de les associacions que proliferaren en l'època impulsades per l'entusiasme dels aficionats.

Es trobava estudiant enginyeria industrial en **Barcelona** quan decidí dissenyar i construir el seu propi avió. Contava en l'ajuda del seu professor, **Gaspar Brunet i Viadera**, enginyer tèxtil i fabricant de telers, també aficionat a l'aviació.

Era l'any 1909 i es celebrava en Valencia la **Exposició Regional** que, en el seu afany de ser exponent dels últims avanços tecnològics, demanà a Olivert que aportara el prototip en el que estava treballant.

L'avió s'instal·là, encara sense el motor ni la hèlic, en el **Pavelló de l'Indústria**, a on **Alfons XIII**, que participava de l'interès general per l'aviació, es detingué a conversar en Olivert quan visità l'Exposició.

A finals d'agost l'aparell fou desmuntat i traslladat en tren als terrenys del camp de maniobres del **Regiment d'Artilleria número 11 de Paterna**, lloc en el qual s'havia d'acabar de montar i fer els ensajis necessaris per a posar-lo a punt per a volar. Els bons contactes en que contava el cullerà facilitaren el projecte. Consegui **financiació** de l'Ajuntament de Valencia i del de Paterna; açò li permeté importar de França el motor i l'hèlic que necessitava. Per la seua banda l'Eixercit, ademes de cedir el terreny, s'encarregà d'acondicional-lo per a fer les proves.

Una volta Olivert i Brunet montaren el motor i donaren els últims retocs, es prepararen per a fer les pertinents comprovacions en carrera; s'enviaren

unes poques invitacions a algunes autoritats que havien contribuït a finançar el projecte, però la notícia s'estengué com la pólvora.

Si el tema apasionava, determinades notícies recents contribuïren a encendre encara més els ànims. En juliol es cobrí per primera volta la travessia del **Canal de la Manega** i, a l'altre costat de l'Atlàntic, els germans **Wright** presentaren a l'exèrcit dels **Estat Units** el primer avió suficientment maniobrable per a permetre un ús militar; per a rematar-ho, en agost, del 22 al 28, es celebrà en la localitat francesa de **Reims** un gran festival aeronàutic que presenciaren un miler d'espectadors. En estos antecedents no es d'estranyar que als terrenys de

Paterna arribava una gentada provinent dels pobles veïns i de la ciutat de Valencia, d'on

eixiren trens especials per a l'ocasió.

Aquella vesprada del **5 de setembre de 1909** quatre mil persones contemplaven les evolucions de l'avió de Olivert; este probablement només tenia pensat fer unes primeres proves tècniques sobre la potència del motor, la resistència de l'armaçó, etc., però, davant de l'expectació, en una de les carreres decidí provar a augmentar les revolucions del motor i... **l'avió s'envolà**. A lo llarg de 50 metres Olivert permaneixque en l'aire fins que, per a no dur-se per davant uns espectadors –segons posteriors declaracions a la premsa–, tallà el gas al temps que girava per a baixar.

Tota la premsa, que també s'havia congregat en l'acte, arreplegà la notícia.

No se feren més proves. L'avió, al que en l'aterratge se li havia trencat una ballesta, fou finalment traslladat a un cobertí de la platja de Valencia a on pareix que es pretenia continuar treballant, però a finals d'any, sense haver volat mes, una racha de vent l'acabà de trencar. Una rèplica de l'aeroplà **Olivert-Brunet** –que eixe es el nom en el que se'l coneix– s'expon en el **Museu de les Ciències de Valencia**.

Tampoc consta que Olivert, a qui en el seu poble nomenaven "**Volaoret**", tornara a intentar volar. Fallí, sense deixar descendència, en 1949; des cansa, al costat de la seua dona, en el panteó familiar del cementeri de Cullera.

Parlem de l'albocat (I)

L'albocat, un producte dels **països subtropicals**, era una fruita **casi desconeguda** en els nostres mercats fins fa uns 50 anys, si exclouem alguns establiments hotelers i de restauració d'alt "standing". Variis eren els factors que produïen aquell **desconeiximent**; en primer lloc la seua escassea en comparació a qualsevol altra fruita popular, però no menys important era el desconeiximent en si del propi fruit, així com de les seues **possibilitats culinàries**, modus i maneres de menjar-lo, etc.

L'albocater pertany a la família del llorer, açò es, de les **lauracees**, i al gènere **persea**. Pot arribar fins a 18 m. d'alçària i el cop és prou ample, en fulles des de 10 fins a 25 cm., oblongues o ovalades. Es creu que el seu origen silvestre prové dels boscs continentals de l'Amèrica tropical, des de Mèxic fins a l'Istme de Panamà. Països productors són: Mèxic, EEUU. (Florida i California), les Antilles, Guatemala, Brasil, Veneçuela, Israel, Camerun, Kenya...

El **fruit** és ovalat o esfèric, el més clàssic el podríem comparar a una pera de bon tamany. La corfa és llenyosa, de color verd intens i brillant, obscura o clara, segons les varietats, i la seua polpa d'un blanc groguenc, mantecosa i compacta quan aplega a estar madura i bona per a menjar. En el seu interior, envoltat per la polpa, hi ha un **pinjol** com un ou de gallina, perfecte i fi, recobert per una parafina molt subtil que el separa de la mateixa polpa. El pes dels fruits més comercials està entre els 200 i els 400 grams.

En les **Illes Canaries** se'n produïxen de molt bona qualitat. També dins de la Península, en un microclima situat en la província de **Granada** (Almuneycar, Motril i unes altres poblacions de l'entorn), a l'igual que en la província de **Màlaga** (Torremolins, Marbella i al seu voltant), llocs a on les plantacions d'albocaters s'han desenvolupat a la perfecció i produïxen diferents varietats de qualitat tan bones com les d'unes altres procedències.

CRIDA

I APLEC VALENCIANISTE
al Tossal del Rei (Fredes)

L'associació cultural **Cardona Vives** de Castello ha pres l'iniciativa de convocar un Aplec Valencianiste en el llimit nord del Regne de València. La jornada es presenta com un dia d'encontre i de convivència entre valencians i valencianistes, en l'intenció de **compartir** il·lusions, sentiments i idees que puguin fructificar en un valencianisme més coherent i cohesionat. El conèixer-nos i el saber lo molt que nos unix ha de comportar una suma de voluntats i un treball conjunt estratègicament orientat i coordinat. Així ho reclama la necessitat de **conèixer** la nostra història i cultura, el fet de fer us normal de la llengua valenciana i de treballar per un **futur** millor i més nostre.

Esta crida ha segut ya secundada per unes altres organitzacions i associacions, com el Rogle Constantí Llombart.

Recordem: El dissabte, **12 de setembre** de 2009, de **10:00 a 10:30 h.**, serà la concentració en la Plaça Major de **Sant Mateu** (almorzar); a les **11:30 h.**, en l'entrada de **Fredes**, poden sumar-se els que arriben mes justs de temps, per a iniciar tots junts l'ascensió, de 1h. 30 min. aprox., fins al cim del **Tossal del Rei**, llimit nord del Regne de València, des d'a on es dividixen les altres terres que conformaren l'antiga Corona d'Aragó.

Indicacions: Des de **Sant Mateu**, agafar direcció cap a **Traiguera**, després, en la **N-232** agafar una desviació que hi ha cap a Sant Rafel del Riu, dirigir-se cap allí i, després de creuar el riu Senia seguir en direcció cap a la població tarraconense de La Senia. S'ha de travessar este poble pel carrer principal, en direcció cap a la Poble de Benifassa (Tinença de Benifassa) i, una vegada s'haja passat de nou pel riu Senia, agarrar una carretera estreta, ya de nou en terres valencianes, i sense eixir-se'n d'ella es creua el pont del pantà i s'inicia la pujada cap a les muntanyes; i en arribar a un punt, a la dreta, direcció a **Fredes**, s'ha de pujar el port i, ya en el poble, aparcar a l'entrada. Des d'allí eixirém a les **11:30 h.** camí del Tossal del Rei, ascensió que farem a peu. **Cadascu ha d'anar provist del seu menjar i de la seua beguda.**

¡Vos esperem! Crideu al 964 20 04 68 per a comunicar la vostra assistència i previndre una millor organització, encara que no es imprescindible.

+Info: **Cardona Vives i Rogle Constantí Llombart de Cultura Valenciana**

PATRIMONI VALENCIÀ

ESPAIS DE LLUM (IV)

LA CONCATEDRAL DE CASTELLO (I II)

En la **cripta** de la Concatedral es venera restaurada l'antiga imatge gòtica de Santa Maria, obra del segle XIV. Als seus peus, en una caixa de plata, estan depositades les **reliquies** d'alguns sants, que provenen de l'antiga iglesia. A l'eixida de la cripta se pot visitar l'altar dels Sants Patrons (1943), treballat en fi alabastre. En ell es venera una imatge de la **Mare de Deu del Lledó**.

En les capelles que recauen a la porta del carrer **Archi-pret Balaguer** (nau de la dreta), s'expon

un llenç que representa el "Juí Final", proxí al circ pictòric de Ribalta, del segle XVII. En l'última capella, encara en us, es conserva l'antiga font baptismal, del segle XV.

En la **Capella de la Comunió**, construïda en 1968, els llenços situats a l'entrada són especialment significatius per les imatges religioses que representen i per la seua factura italiana del segle XVII. En esta capella, junt al Sagrari, es venera una bella escultura de la Mare de Deu en el Jesuït, de principis del segle XVIII.

Des del segle XIV i durant mes de trescents anys, les naus de Santa Maria contemplaren cada 15 d'agost l'escenificació de "la famosa representació de l'Assunció de Nostra Senyora als Cels"; un **misteri** paregut al que en l'actualitat te com escenari la basilica de Santa Maria en Elig.

Junt a la Concatedral de Santa Maria, en la plaça Major, se troba la torre de les campanes - el **Campanar de la vila** - de planta octogonal, en una alçària aproximada de 58 metres que, per trobar-se exent de qualsevol altre edifici religiós o civil, es conegut popularment com **El Fadri**, de propietat municipal i **simbol** de la ciutat de Castello.

El Consell de la ciutat va decidir la construcció d'un campanar en 1437, però les obres no començaren fins 1440. El **mestre Saera** intervingue construïnt el primer cos cap a 1457. Esta torre està dividida en **quatre cossos** que se corresponen en la cambra del rellonge, la preso de l'eclésiastic, la vivenda del campaner i la cambra de les campanes, en huit campanes de volteig i tres fixes. El terrat desaigua a través de huit gargoles que el rodegen, i sobre ell s'eleva un temple (o *chapel*) de forma triangular, en pilastres d'orde tosca i coberta de teules blaves, i una veleta que remata la construcció. Els quatre pisos estan separats per llinees de cornises. L'accés a cada una de les plantes es fa per mig d'una estreta **escala de caragol**.

Baix els escuts del Regne de València i les Torres de Castello, hi ha una inscripció en el llindar de la porta d'entrada que commemora la construcció de la torre.

Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.	1. Purea i bondat d'alguna cosa. Delicadea o primor en l'eixecucio d'una cosa.	1.	<u>F</u>	-	-	-	-	-	-	-
	2. Home destre o aficionat als escacs.	2.	-	-	<u>S</u>	-	-	-	-	-
	3. Insecte volador en quatre ales, cos llarc, ulls molt grans i de colors cridaners. Passa la primera part de sa vida en forma de nimfa aquatica.	3.	-	-	-	-	-	-	<u>I</u>	<u>M</u>
	4. Caminar o moure's formant voltes i torns com la serp.	4.	-	-	<u>R</u>	-	-	-	-	-
	5. Artifici, mig empleat habil i manyosament per a conseguir alguna cosa. Astucia, engany.	5.	<u>M</u>	-	-	-	-	-	-	-
	6. Home que professa la mitologia o te coneiximents sobre la mateixa.	6.	-	-	-	<u>I</u>	-	-	-	-
	7. Malaltia febril, contagiosa i a vegades epidemica, que se manifesta per multitud de taques menudes i roges i va precedida i acompanyada de sintomes catarrales. Propia sobre tot de l'infancia.	7.	-	-	<u>L</u>	-	-	-	-	-
	8. Llevar les fulles a una planta o els petals a una flor.	8.	-	-	-	-	<u>U</u>	-	-	-
	9. En les relacions laborals, situacio d'incapacitat permanent. Qualitat d'allo que fa que la persona en un defecte fisic o mental tinga dificultats per a realisar certes activitats.	9.	-	-	-	-	-	-	<u>D</u>	-
	10. Persona destarifada, en poc trellat.	10.	-	-	-	-	-	<u>R</u>	-	-

La solucio a peu de pagina.

PARAULES VERTICALS:
 1. Maltractar, deteriorar. Malostrar qualsevol assumt o projecte.
 2. Traure tall o fer mes prim o agut el d'un arma o instrument.

RONDALLA

Els dos amics i l'orso

A dos amics un orso els atacà:
 L'u, medros, pujà
 a les branques d'un arbre ben plantat;
 l'atre, a la ventura abandonat,
 que està mort fingix repentinament.
 L'animal se li acosta lentament;
 mes com l'orso –es lo que es comenta-
 de cadavers jamai s'alimenta,
 sense ofendre'l el regira i toca.

Li ol be els nassos i la boca,
 l'ale no li sent
 ni cap moviment,
 i aixina es va dient gens recelos:
 -iTan mort com el meu yayo està este cos!
 Llavors el covart,
 fent alardo de la seua amitat,
 de l'arbre se despenja molt llauger;
 corre, i va a abraçar al companyer.
 La sort encarix
 de comprovar que cap lesio patix,
 i al remat li diu : -¿Saps lo que he notat?
 Que l'orso una escolteta t'ha contat
 ¿Qué ha pogut ser? –Mira lo que m'ha dit:
 Estes dos parauletes a l'oit:
 L'amistat retira a la persona
 que si te veu en risc t'abandona

Faula de **Felix María Samaniego**
 Traduccio i adaptacio a la llengua valenciana,
 de Mª A. M. C.

GLOSSARI (paraula/ sinonims: definicio)

Alardo/ fanfarroneig: Ostentacio que es fa d'alguna cosa.

Ale/ halit/ exhalacio: Aire que s'expulsa al fer l'acte de la respiracio.

Encarix de encarir/ ponderar: Valorar exageradament alguna cosa.

Escolteta: Cosa dita en veu baixeta a l'oit d'algo per a que no s'enteren els demes.

Jamai/ mai: En cap moment.

OI de oldre/ forumejar/ olfatejar: Percebre l'olor, o tractar de percebre o identificar una olor.

Regira de regirar/ escodrinyar/ escorcollar: Buscar alguna cosa examinant en conte el lloc a on pot estar amagada.

Solucio: 10. TARAROT Verticals: 1. ESPENTOLAR 2. ESMOLAR 1. FINEA 2. ESCAQUISTE 3. PAROT 4. SERPEJAR 5. MAGANCHA 6. MITOLEC 7. PALLOLA 8. DESFULLAR 9. INVALIDEA

I RECORDA...La primera paraula que tenim es **espentolar**. L'accio i efecte d'espentolar es **espentolament**. Tambe la podem trobar com **despentolar** i **despentolament**. Eixemple: *El llaurador s'ha caigut del ribaç i ha eixit espentolat. El chiquet ha tornat de jugar en el parc tot despentolat.*

Nostra segona paraula es **esmolat**. L'accio i efecte d'esmolat es **esmolat** i **esmolada**. La persona que te per ofici esmolat instruments tallants es **esmolador/ra**. **Esmoladora** es la mola que utilisa l'esmolador per a esmolat. Eixemple: *Vaig a dur les tisores i els ganivets a l'esmolador per a que els faça un bon esmolat.*